

6 Haziran 1946

TÜRK ARGÜS
GALATA, SİGORTA HAN
TELEFON: 41634

Gazete : Fotograf

SEMT
SEMT
ISTANBUL

Sarayburnundan Küçükayasofyaya kadar

Marmara deniz surları ve civarında kısım kısım yapacağımız gezintiye Sarayburnundan başlayalım ve Küçükayasofyaya kadar gidelim. Sarayburnundan Küçükayasofyaya kadar mesafe takriben 2700 metredir.

Topkapı sarayının alt tarafından giden yolu takip edersek, demiryoluna varırız. Oradaki demirkapıdan deniz kenarına geliriz. Buradan Sarayburnuna doğru bir kumsal uzanır.

Sarayburnunun (eski ismi Ayadimitri) ucunda Aya Varvara adında bir kapı daha vardı. 1870 senelerindenberi bu kapı yerinde yoktur. Kapının iki tarafında da iki mermer kule vardı. Kapının gerisinde ve tepenin üstünde hâlâ harabesi görünen ve imparator Septimsever tarafından inşa edilen tiyatro ve bunun yanında da «Got» ıarın sütunu görünür. Bu sütundan ve tiyatrodan evvelki yazılarımızda bahsetmiştik.

Beriye doğru geldiğimiz zaman Topkapı sarayının «Değirmen kapısı» nın önünde bulunuruz. Kumsal boyunca gidersek, şimdi kapalı birçok kapılar görürüz. Bizans zamanında burada «Mangana» tersanesi vardı ve surdan bu kapılar vasıtasile girilip çıkılırdı.

Yüz metre kadar ilerideki Demirkapı sonradan açılmıştır.

Mangana tersanesinin güneyinde on ikinci yüz yılda üç mâbed vardı. Bunlardan biri deniz kenarında «Aya Sotiri» manastır ve kilisesidir. Trenle geçenler bu kilise harabesini her gün görürler. Büyük bir kapısı, kapının üstünde büyük bir penceresi, daha üst kısımda iki yan taraflarda oda pencereleri hâlâ vardır. Evvelce son derece müzeyyen olan bu kiliseden şimdi bunlar kalmıştır. Yine bu kilisenin güneyinde «Aya Yorgi» manastır ve kilisesi, onun da güneyinde Mangana sarayı vardı. 1920 den 1923 e kadar yapılan kazılarda bu kiliselerin geniş bodrumları meydana çıkarılmıştır. Daha ileriye gidince, sonradan yapılan «Sinan Paşa» köşküne varılır ki, bu köşkün fil ayakları arasından bir merdiven Aya Sotiri kilisesinin ayazmasına iner. Bu merdiven hâlâ bakidir, ayazma ise dolmuştur.

Sinan Paşa köşkü ise 1871 de demiryolu açılırken yıkılmıştı.

Kumsaldan gidilince daha ileride yan yana açılmış altı kapı daha görürüz. Bu kapılar civardaki manastırlara âid bulunuyorlardı. Kumsal buradan ileriye gitmez.

Yolu takip etmek için geriye dönersek, küçük kapının yanından surun içine gireriz, buradan 70 metre kadar ilerideki bir kulede Teofil ile Mişel'e aid iki kitabe okunur. Burada «Ayos Laza» manastırını, biraz yukarıda bahçeler içinde, hâlâ mevcut harabelerin bulunduğu yerde Aya Maria Evdikitria kilisesi vardı. Daha ileride deniz feneri vardır. Bunun batısında bir Bizans sarayından ibaret olan yüksek bir sedâin üzerinde Gülhane hastanesi bulunmaktadır.

tadır.

Buradan demiryolunun öte tarafına geçilir, Gülhane kapısından çıkılırsa, sarayın muhiti dışına çıkılmış olur. Elli metre kadar ileride şimendifer hattının altından geçtikten sonra yola devam edilirse «Aahirkapı» ya varılır. Bazı müelliflere göre burası sarayın deniz tarafındaki kapısı idi. Buradan aynı yol üzerinde gidilirse yine şimendifer hattına varılır.

Bunun üzerindeki köprünün önünden yolu takip ederek sol koldaki üç sokağa sapıldığı takdirde eski deniz tenezinin karşısına gelmiş oluruz. Sağa sapsak, Bizansın sefahet saraylarından Jüstinyen sarayının harabesi önüne varırız. Şimendifer hattının duvarı ile deniz arasındaki yola devam edilirse, bu sarayın on altıncı asırda deniz kapısı olan methastine varılır ki, üzerinde Jüstinyen'in bir şifresi, bir kitabenin bir parçası, bir demüteaddid kabartma resimler görünür.

Biraz ileride ve denize doğru çıkmış bir harabenin ilerisinde vaktile bir öküzü boğmakta olan bir arslan heykellerinin bulunduğu bir adacık vardı. Bu heykeller 1532 senesinde bir zelzelede yıkılmış. Burada Bukleon diye bir küçük liman da bulunuyordu.

Sur boyunca Bizanstan kalma büyük küçük bütün limanlar dolmuştur. Şimdi buraları bostan veya mahalle olmuştur.

Daha ileride solda Küçükayasofya camisine varılır. Gelecek yazımızda sefahet içinde yaşayan Bizansın haşmetlevirlerine en çok şahid olan bu eski kiliseden bahsedeceğiz.

Buradan sonra hat ile deniz arasında yürürsek, Çatladıkapıya varırız. Buna o zamanlar Porta Ferrata derlerdi. Bu kapının mermerden olan iki çerçeve ayağı dikkate değer. Bu iki ayak vaktile Ayasofya civarında Avgosteon meydanında idi. Bir tâkızafet halinde duran bu iki ayağın üzerinde de imparator Jüstinyen'in at üzerinde heykeli vardı. Kapının üzerinde Hazreti Davudun hadislerinden alınmış kitabeler vardır.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0400205